

HISTORIČNA TOPOGRAFIJA
LOVRENŠKEGA
DO KONCA 14. STOLETJA

Ožbej Vresnik

Historična topografija Lovrenškega je zasnovana na podlagi že objavljenega arhivskega gradiva. V njej so kronološko navedena vsa krajevna, ledinska in hišna imena ter priimki kot se pojavljajo v zapisih do konca 14. stoletja, ob njih pa je v oklepaju naveden vir, iz katerega je vzeta zapisana oblika imena. Čeprav je Lovrenško v srednjem veku pokrivalo svet med potokoma Lobnico in Velko, se topografija osredotoča predvsem na področje današnje občine Lovrenc na Pohorju. V seznamu so posebej poudarjena hišna imena, ki so se ohranila do danes. V teku stoletij so nekatera krajevna poimenovanja zatonila v pozabo, zato je na koncu dodan še zasilen zemljevid.

VIRI IN SEZNAM KRATIC

Fres. - Walter Fresacher: Die Mittelalterlichen Urbare des Benediktinerstiftes St. Paul in Kärnten 1289/90 und 1371/72, Wien, 1968

Gr 3 – Franc Kos: Gradivo za zgodovino Slovencev III, Ljubljana, 1911

Gr 4 – Franc Kos: Gradivo za zgodovino Slovencev IV, Ljubljana, 1915

Gr 5 – Franc Kos: Gradivo za zgodovino Slovencev V, Ljubljana, 1928

GZM I – Jože Mlinarič: Gradivo za zgodovino Maribora, 1. mapa, Pokrajinski arhiv Maribor, 1996

UBP – Beda Scroll: Urkundenbuch des Benedictiner - Stiftes St. Paul in Kärnten, Wien, 1876

Zahn III – Joseph Zahn: Urkundenbuch des Herzogthums Steiermark III, Graz, 1903

LITERATURA IN POMAGALA

Pavle Blaznik: Historična topografija slovenske Štajerske in jugoslovanskega dela Koroške do leta 1500, 1, A-M, Založba obzorja Maribor, 1986

Pavle Blaznik: Historična topografija slovenske Štajerske in jugoslovanskega dela Koroške do leta 1500, 2, N-Ž, Založba obzorja Maribor, 1988

Otto Lamprecht: Der älteste Besitz des Stiftes St. Paul im steirischen Draulande, ZHVSt, 1955

Karte franciscejskega katastra za katastrske občine: sv. Lovrenc na Pohorju, Ruta, Kumen, Recenjok in Rdeči breg (http://sigov3.sigov.si/cgi-bin/htqlcgi/...sk_kat.htm)

POIMENOVANJA ZA VSO LOVRENŠKO POKRAJINO, LOVRENŠKO

Okoli 1. 5. 1091: heremum huic contiguum **Radimlahc** dictam (puščavo, ki se Radomlje imenuje) - (Gr 3, št. 395, str. 233)

November 1221 in 2. 1. 1222: **ad sanctum Laurentium** - (Gr 5, št. 349, str. 181 – 182)

27. 7. 1248: **ad sanctum Lavrentium** - (UBP, št. 71, str. 133)

26. 8. 1254: **in provincia s. Laurentii** (v uradu sv. Lovrenca) ¹... **apud s. Laurentium** - (UBP, št. 86, str. 142)

20. 8. 1269: **ad. s. Laurentium** - (UBP, št. 118, str. 159)

1289: **in provincia sancti Laurentii** - (Fres., str. 86)

10. 8. 1319: **s. Lorenzen** - (UBP, št. 193, str. 213)

21. 12. 1361: gegen **sand Lorenczen** - (UBP, št. 239, str. 238)

19. 6. 1363: gegen **sand Larentzen** - (UBP, št. 247, str. 243)

25. 11. 1363: gen **sand Laurentzen** - (UBP, št. 249, str. 244)

1372 : **officium sancti Laurencii in Angulo** (urad sv. Lovrenca v Kotu), **in toto Angulo** - (Fres., str. 218)

13. 7. 1374: **gegen Sand Laurentien** - (UBP, št. 286, str. 264)

13. 12. 1381: **in dem Winchel ze s. Lorentzen , in dem veld ze Sand Lorentzen** - (UBP, št. 286, str. 264)

LOVRENŠKA ŽUPNIJA IN CERKEV SV. LOVRENCA

21. 9. 1184: ecclesiam **Redmil** cum silva sibi adiacence (cerkev v Radomljah s pripadajočim gozdom) - (Gr 4, št. 681, str. 347)

17. 6. 1196: ecclesiam **Radenel** et silvam et villas sibi adiacenentes cum decimis e(t) aliis suis pertinentiis (cerkev v Radomljah in gozd ter pripadajoče vasi z desetnami in vsemi ostalimi priteklinami) - (Gr 4, št. 885, str. 418 – 419) ²

15. 11. 1191: capellam **sancti Laurentii de Radmil** - (Gr 4, št. 796, str. 394 - 395) ³

Pred 24. 10. 1214: ecclesia **sancti Laurentii** ... ecclesiam **sancti Laurentii in nemore** (cerkev sv. Lovrenca v puščavi) - (Gr 5, št. 228, str. 122)

¹ Beseda »provincia« kaže na pravice do visokega sodstva, ki si jih je šentpavelski samostan pridobil v sporu z Vuzeniškimi.

² Listina je ponarejena.

³ Cerkev je prvič poimenovana z imenom zavetnika.

24. 10. 1214: ecclesia seu cella **sancti Laurentii** in nostro diocesi in heremo videlicet que dicitur **Radimlahc** (cerkev ali samostan sv. Lovrenca v naši diocesi v puščavi, ki se imenuje Radomlje) - (Gr 5, št. 230, str. 123)

1247: in confinio capelle **Sancti Laurentii** (v bližini kapele sv. Lovrenca) - (GZM I/52)

19. 6. 1251: capellam **s. Laurentii de Radmilach** - (UBP, št. 80, str. 139)

13. 3. 1255: de ecclesia et cella **sancti Laurentii in Radmil** (zastran cerkve in samostana sv. Lovrenca v Radomljah) - (UBP, št. 88, str. 143)

4. 5. 1256: de ecclesia seu cella **s. Laurentii in Radmilach** - (UBP, št. 95, str. 148)

27. 3. 1257: capellam **Sancti Laurentii de Radmilach** - (Zahn III, št. 217, str. 304)

7. 6. 1257: de ecclesia seu cella **S. Laurentii in Radmil** - (UBP, št. 98, str. 149)

1257: cella **s. Laurentii in Radmilach** - (UBP, št. 99, str. 149)

1257: »cella **Sancti Laurenccii in Radmil** - (GZM I/98)

CERKEV SV. KRIŽA V TRGU

13. 12. 1381: **capelle zum heil. Kreuze im markte** - (UBP, št. 286, str. 264)

RADOLJNA

26. 8. 1254: usgue in amnem **Reddim** decurrentem (ob celem toku potoka Radoljne) - (UBP, št. 86, str. 142)

1289: Zwænt **apud Radym, circa Radym** Lube⁴ - (Fres., str. 92)

13. 12. 1381: **an der Râden** - (UBP, št. 286, str. 264)

SLEPNICA

1372: Zwãnte **in der Liebentz** - (Fres., str. 219 - 220)

13. 12. 1381: in **der Liebnitz** - (UBP, št. 286, str. 264)

RUTA

1289: **in dem Geræut** - (Fres., str. 88)

⁴ Oba podložnika sta iz zaselka Maltz v nižje ležečih legah Kumna.

1372: **in Geråwt** - (Fres., str.223)

Štibler

1289: Jans **in Stupula**- (Fres., str. 89)

1372: Lienhart et Mathe et Zwånte **in der Stuben** - (Fres., str. 223)

Ostala imena

1289: Heinricus am Chogel, Heinricus in der Tizzwitz - (Fres., str. 89)

1372: Mathe apud Traham, unterm Purkchstal⁵, Mårt peym Weg, Steffanus loco Maligoy, Jacob under der Stikchel, Nikeli et Jacob loco dicti Gratzer⁶ - (Fres., str. 223 - 224)

13. 12. 1381: Steffen - (UBP, št. 286, str. 264)

Priimki

1289: Jacob Mozgan - (Fres., str. 89)

1372: Niklo der Elnayden, Jannso Stronaglensis loco Volmari, loco Leonhardi iudicis Mertlinus Påwrl, Niklo Svåntz - (Fres., str. 223 - 224)

ČINŽAT

1289: **In villa Wissen, in Wisen** - (Fres., str. 89 - 90)

1372: **In Wisen** - (Fres., str. 224)

Ostala imena

1289: iuxta Purchstal - (Fres., str. 90)

1372: Zwante bey dem Tor⁷, loco Strosach, bey dem Purkchstal, in Vall, am Protperg, ad curiam in Vall, loco Wagner, loco dicti Naybers, loco Gokositz, loco Kachine - (Fres., str. 225 - 226)

Priimki

1372: Niklo Zwåntzen, Mårt Velpacher, Nickel frater Reychenpurger, Peter Pawrnteufel, Jacob Rareins, Vlricus Pinter, Nikla Chontschnikch, Jantscko Chudobnackh, Wlricus Pinter loco Morsen, Jånnsel Dråchsel - (Fres., str. 225 - 226)

KUMEN

1289: **In dem Kūmen** - (Fres., str. 90)

1372: Laurencius et Janes loco Petri **in Kūmin, in Kūmin** - (Fres., str. 230, 232)

Ostala imena

⁵ Grad na Fali, kamor je šentpavelski samostan iz Lovrenca prenesel upravo svojih obdravskih posesti, prvič omenjen 12. 1. 1245 »in domo Volmari apud Valle«.

⁶ Morda je kraj identičen z »Gradische« na karti franciscejskega katastra.

⁷ Po urbarju iz leta 1372 je v neposredni bližini graščine na Fali živelo 12 domcev (area; manjša kmetija), ki so opravljali razna služnostna dela za tamkajšno upravo.

1372: loco dicti Chontschnikch, an Hierssenhübenloco Newchom, loco Steffani im Chontznikch, loco Jelen, loco Grätzer - (Fres., str. 231 - 232)

Priimki

1372: Hainricus Grübler, Nicolai Tatschka, Michel Pernawer loco Gregorii⁸, Jelen Pinter, Jacob Agneten, Werigant Füllwein, Laaurencius Syse, Jori Cimmerman - (Fres., str. 231 - 232)

Maltz⁹

1289: In dem Maltz - (Fres., str. 91)

1372: im Maltz - (Fres., str. 232)

Grobelnik

1372: Janes Latschich et socius suus Jacobus serviunt de huba una **in der Grueben** loco Mårt¹⁰ - (Fres., str. 233)

Ostala imena

1372: loco Jelen, loco Zobodin, Heinricus Dabnach loco Johannis in der Lakchen, loco relicte Persen¹¹, loco Petri dicti Wind, Heinricus loco Grudrud loco dicti Chrieg, Jåklinus **in foro**¹² - (Fres., str. 232 -233)

Priimki

1289: Jans Zlate, Mært Rufus, Jans Zribinach, Heinricus de Tepsau - (Fres., str. 91 - 93)

1372: Jacobus Ruffus, Vlricus Dråchsel, Minklinus Minklini, Vlricus Pinter - (Fres., str. 233)

Saltz

1289: In dem Salz - (Fres., str. 93)

Skrbinsko

1372: **in der Skerbin** - (Fres., str. 234)

Ostala imena

1372: dicti Stropåwch - (Fres., str. 234)

Priimki

1372: Georgius Pelitschnich, Mårt Perhte - (Fres., str. 234)

⁸ Morda Pergaverjevo, na karti franciscejskega katastra »Pergauer«.

⁹ Po urbarjih iz let 1289 in 1372 se na Kumnu nahajo trije zaselki: v višjih legah zaselek Kumen, v nižjih, pa zaselka Malz in Salz; njuna imena še nista pojasnjena. Morda se je od imena Maltz ohranilo ime kmetije Mavčnik, Saltz pa je kasneje zamenjalo ime Hudi kot (Bösenwinkel).

¹⁰ Na karti franciscejskega katastra »Grüblieg«.

¹¹ Morda Peršl, na mapi franciscejskega katastra »Perschl«.

¹² O obstoju lovrenškega trga urbar iz leta 1289 povsem molči, medtem ko je tu omenjen njegov prebivalec Jaklinus.

BEZJAK¹³

1289: **In dem Woizken** - (Fres., str. 93)

1372: **in Woysken** - (Fres., str. 234)

DEŠNIK¹⁴

1289: **In dem Dæschen** - (Fres., str. 93)

1372: **Dåschen-** (Fres., str. 234)

Ostala imena

1372: loco Dawein - (Fres., str. 234)

Priimki

1372: Herman Ainualt loco Leonhardi, Niklo Steffani, Zobuscha - (Fres., str. 235)

RECENJAK

1289: **In dem Crezzenpach** - (Fres., str. 94)

1372: **Chrewzzenpach** - (Fres., str. 235)

Priimki

1372: Henricus Roseus loco Gladitsch, Janes Vignach, Ulrico Pechnach, Petro Wind, Janes Gokkositz - (Fres., str. 235 - 236)

RDEČI BREG

1289: **In dem Rotenperg** - (Fres., str. 95)

1372: **Rotenperg** - (Fres., str. 221)

Hrastnikov vrh

1289: Jans **am Aichperg** - (Fres., str. 95)

Dobnik

1372: Hainricus **Tobnakch**, Nikel **Dabnakch**¹⁵ - (Fres., str. 222)

¹³ Bezjak je bil sprva manjši zaselek s štirimi kmetijami po urbarjih iz leta 1289 in 1372, s časoma je ime ostalo za eno samo kmetijo, ki je v franciscejskem katastru vpisana kot »Wesiakk«.

¹⁴ Sprva ime za manjši zaselek, ki je imel po urbarju iz leta 1289 šest, po urbarju iz leta 1372 pa štiri kmetije. Podobno (Desch) se je imenovalo višje ležeče področje lovrenških jezer na današnji Planinki. V franciscejskem katastru je kmetija Dešnik vpisana kot »Deschnig«.

¹⁵ Verjetno Gornji in Spodnji Dobnik, na mapi franciscejskega katastra » Ober Dobnig« in »Unter Dobnig«.

Koh¹⁶

1372: Michel **Choch** - (Fres., str. 222)

Tepej

13. 12. 1381: **vnder den Tephen** - (UBP, št. 286, str. 264)

Karničnik¹⁷

1289: **In dem Char** - (Fres., str. 95)

Ostala imena

1372: loco Starmasini, am Grill - (Fres., str. 221 - 222)

Priimki:

1372: Michel Goshatitz, Mikla Pinter, Nikel Peltzian, Nikel Johannis, Vlricus Jäger, Dyetmar et Jacob Jäger, Minkel Minklini - (Fres., str. 221 - 222)

13. 12. 1381: Nikel der Rotenperger¹⁸, die Pernhart, Vlreich Kokeschitz, Stefen Sachonik¹⁹, Jacob Sachonik, Nikla Scherer - (UBP, št. 286, str. 264)

POČIVALNIK²⁰

1289: **In der Rûbstat** - (Fres., str. 94)

1372: **in Rûstat** - (Fres., str. 218)

Ostala imena

1289: Jans am Ekke, Chunradus am Cholm - (Fres., str. 94 - 95)

1372: Jacob loco Gradnitz, Vlricus loco Wutsch, Jacobus loco Zmagoy, loco Jelein, Zwānte in der Liebentz - (Fres., str. 219 - 220)

Priimki

1289: Jans Corantschitz, Mært Wûsche, Petrus Chorner, Zwānte et Laurencius Jantnikch, Hainricus Barbor, Nicolao Laurencii, Hainricus Skerltz²¹, Steffanus Wutzman, Wulreich Jaglinach (Fres., str. 219 - 220)

¹⁶ Na karti franciscejskega katastra »Koch«.

¹⁷ Na karti franciscejskega katastra »Karnitschnig«.

¹⁸ Manjši plemič iz Rdečega brega, ki je iz svoje zapuščine leta 1381 ustanovil beneficij in branje jutranje maše v cerkvi sv. Križa.

¹⁹ Morda Sadonik, na karti franciscejskega katastra »Sodenigg«.

²⁰ Ime se ni ohranilo, najdemo pa ga v najstarejših šentpavelskih urbarjih. Z njim so označevali področje ob Slepnici nad Kurjo vasjo in nižje predele Rdečega brega.. Tod je tekla tudi pomembna prometna pot (Falski brod – Fala – Jodl – Puščava - Kurja vas – Lehen – Podvelka), ki je zaobšla skoraj neprehoden gozd ob Dravi med Falo in Breznom.

²¹ Na karti franciscejskega katastra zasledimo na Rdečem bregu kmetijo »Skerbs«.

KURJA VAS

1289: Marquardus **de Hunstorf** - (Fres., str. 89)

EBENPACH²²

1289: **In dem Ebenpach** - (Fres., str. 95)

1372: loco Mårt **in Ebenpach**, Peter **an der Eben** - (Fres., str. 220 , 221)

Priimki:

1372: Nikel Duch, Grelatus - (Fres., str. 221)

PLANINKA, LOVRENŠKA JEZERA

2. 1. 1222: a descensus **aquarum ymbrium a summitate montis Pocher** dicti usque ad Trauum Fluvium (od razvodja deževnih jezer /deževnih voda/ na vrhu Pohorja pa do reke Drave) - (Gr 5, št. 349, str. 181 – 182)

26. 8. 1254: ad decursum **pluuialis ague** gue descendit a sumitate montis, gui uulgariter censetur hoc vocabulo **Desch**, et a **lacu**, gui in eiusdem montis uertice consistit (do razvodja deževne vode , ki se spušča iz vrha hriba, kateri se po ljudsko Dež(š)nik imenuje in jezera, ki se na tem hribu nahaja) - (UBP, št. 86, str. 142)²³

²² Danes ime ne obstaja več, na karti franciscejskega katastra je vpisano podobno ime »Ebenfeld« ob Radoljni nad Tovarno kos in srpov.

²³ Vse do današnjih dni so bila lovrenška jezera skrajna južna točka lovrenškega teritorija. Omemba deževne vode na vrhu hriba, ki se imenuje Dež(š)nik, kaže da so že takrat vedeli za izvor vode v jezerskih kotanjah. Ime Dež(š)nik je sčasoma spodrinilo bolj splošno ime Planinka, ohranilo pa se je podobno ime za zaselek nižje na Recenjaku, nazadnje pa le za eno izmed njegovih kmetij.

